

**ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ**

**Βρυξέλλες, 13 Μαρτίου 2009 (16.03)
(OR. en)**

7503/09

**SOC 187
ECOFIN 192
FSTR 37
EDUC 51
SAN 51**

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

του : Συμβουλίου (Απασχόληση, Κοινωνική Πολιτική, Υγεία και Καταναλωτές)
προς : το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

αριθ. προηγ. εγγρ. : 6495/09 SOC 112 ECOFIN 125 FSTR 25 EDUC 29 SAN 27
αριθ. πρότ. Επιτρ. : 6475/09 SOC 107 ECOFIN 120 FSTR 23 EDUC 26 SAN 25 - COM(2009) 58
τελικό

Θέμα : Κοινή έκθεση για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη 2009

Επισυνάπτεται για τις αντιπροσωπίες το κείμενο της κοινής έκθεσης για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη, όπως εγκρίθηκε από το Συμβούλιο (Απασχόληση, Κοινωνική Πολιτική, Υγεία και Καταναλωτές) κατά τη σύνοδό του της 9ης Μαρτίου 2009, προκειμένου να διαβιβασθεί στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τη σύνοδό του της 19ης-20ής Μαρτίου 2009.

Επισημαίνεται ότι η παρούσα έκθεση θα πρέπει να συνδυασθεί με τις παρουσιάσεις ανά χώρα που περιέχονται στην Προσθήκη 1.

ΒΑΣΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ από τις νέες εθνικές στρατηγικές εκθέσεις (ΕΣΕ) των κρατών μελών, όπου περιγράφονται οι στρατηγικές για την προαγωγή των κοινών κοινωνικών στόχων της ΕΕ.

- Η ΕΕ μπορεί να αξιοποιήσει τις αξίες της αλληλεγγύης στις οποίες βασίζονται οι κοινωνικές της πολιτικές και την πρόοδο που έχει συντελεσθεί στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για να αμβλύνει τον αντίκτυπο της οικονομικής κρίσης και να συμβάλει στην ανάκαμψη. Η περαιτέρω ενίσχυση της θετικής αμοιβαίας αλληλεπίδρασης με τη δράση για την ανάπτυξη και την απασχόληση είναι ζωτικής σημασίας, κυρίως διότι παρέχει στα συστήματα κοινωνικής προστασίας τη δυνατότητα να αναπτύξουν πλήρως το ρόλο τους ως αυτόματων σταθεροποιητών. Για να αντιμετωπισθεί ο αρνητικός αντίκτυπος στην απασχόληση και την κοινωνική συνοχή, πρέπει να υποστηριχθούν οι μακροπρόθεσμες μεταρρυθμίσεις και, παράλληλα, να εξισορροπηθούν με βραχυπρόθεσμα μέτρα τα οποία θα αποσκοπούν να αποτρέψουν την απώλεια θέσεων εργασίας και να στηρίξουν τα εισοδήματα των νοικοκυριών. Οι πρόσφατες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της κοινωνικής ασφάλειας έχουν αποφέρει αποτελέσματα, δίνοντας σε περισσότερα άτομα τη δυνατότητα απασχόλησης, ενισχύοντας τα κίνητρα για εργασία και την ευελιξία των αγορών εργασίας, παρατείνοντας το χρόνο επαγγελματικής δραστηριότητας και ενισχύοντας την οικονομική ανάπτυξη. Απαιτείται μια σθεναρή συντονισμένη ενωσιακή αντιμετώπιση και το ευρωπαϊκό σχέδιο ανάκαμψης της οικονομίας παρέχει πολύτιμες ενδείξεις.
- Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο πρέπει να αξιοποιηθεί στο μέγιστο δυνατό βαθμό κατά τρόπο ευέλικτο και καιρίο για να αμβλυνθούν οι κοινωνικές επιπτώσεις της κρίσης, μέσω της υποστήριξης της ταχείας επανένταξης των ανέργων στην αγορά εργασίας και της εστίασης στις πλέον ευπαθείς ομάδες. Θετική εξέλιξη θα αποτελέσουν η απλουστευμένη εφαρμογή των Διαρθρωτικών Ταμείων και η βελτίωση του συντονισμού με τις κοινωνικές πολιτικές. Η Επιτροπή θα εκδίδει σε τακτική βάση δελτίο για την παρακολούθηση των κοινωνικών τάσεων. Οι εκθέσεις των κρατών μελών θα μπορούσαν να διευκολύνουν την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών σχετικά με την πολιτική στο πλαίσιο της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας.
- Πρέπει να εφαρμοσθούν ολοκληρωμένες στρατηγικές ενεργητικής ένταξης οι οποίες να συνδυάζουν και να εξισορροπούν τα μέτρα για τη διασφάλιση αγορών εργασίας χωρίς αποκλεισμούς και την πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες και επαρκή κατώτατα εισοδήματα. Πρέπει να ενισχυθούν οι προσπάθειες των κρατών μελών να εφαρμόζουν ολοκληρωμένες στρατηγικές κατά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των παιδιών καθώς και, μεταξύ άλλων, για την παροχή προσβάσιμης και οικονομικά προσιτής ποιοτικής περίθαλψης των παιδιών. Πρέπει να συνεχισθούν οι προσπάθειες για να εξαλειφθεί το φαινόμενο των αστέγων, μια ιδιαίτερα σοβαρή μορφή αποκλεισμού, για να αντιμετωπισθούν οι πολλαπλές δυσκολίες τις οποίες καλούνται να αντιμετωπίσουν οι Ρομ καθώς και το γεγονός ότι είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι στον κοινωνικό αποκλεισμό και για να προαχθεί η κοινωνική ένταξη των μεταναστών. Χρειάζεται επαγρύπνηση, καθώς είναι πιθανόν να προκύψουν νέες ομάδες κινδύνου, όπως οι νεαροί εργαζόμενοι και οι εισερχόμενοι στην αγορά εργασίας, αλλά και νέοι κίνδυνοι.

- Η μακροπρόθεσμη επάρκεια και η βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων εξαρτώνται από τις αδιάλειπτες προσπάθειες για την επίτευξη του στόχου της Λισσαβώνας για ποσοστό απασχόλησης 50% μεταξύ των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων παρά την ύφεση. Είναι σκόπιμο να εξασφαλισθεί η πλήρης ασφαλιστική κάλυψη της εργασίας και να παρακολουθείται η επάρκεια των συντάξεων, κυρίως για τις γυναίκες και τους χαμηλόμισθους. Οι μακροπρόθεσμες στρατηγικές και το ρυθμιστικό πλαίσιο έχουν περιορίσει τον αντίκτυπο της κρίσης στα ιδιωτικά εισοδήματα από τις συντάξεις για τους περισσότερους από αυτούς που συνταξιοδοτούνται σήμερα, αλλά ορισμένοι μπορεί να βρεθούν αντιμέτωποι με συντάξεις κατώτερες των προσδοκιών τους. Θα πρέπει να επανεξετασθεί ο σχεδιασμός των κεφαλαιοποιητικών συστημάτων συντάξεων για να ενισχυθεί η ικανότητά τους να αντεπεξέλθουν στους κινδύνους τόσο στο στάδιο των επενδύσεων όσο και στο στάδιο της απόδοσης καθώς και να βελτιώσουν την κάλυψη που παρέχουν, ούτως ώστε να αξιοποιήσουν πλήρως τη δυνατότητά τους να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο της γήρανσης του πληθυσμού.
- Τα κράτη μέλη καταβάλλουν προσπάθειες για να βελτιώσουν την ποιότητα των υγειονομικών υπηρεσιών που παρέχονται σε προσιτές τιμές και να μειώσουν τις ανισότητες στον τομέα της υγείας, δίνοντας μεγαλύτερη προσοχή στην πρωτοβάθμια περίθαλψη, την πρόληψη, την προαγωγή της υγείας, τον καλύτερο συντονισμό και την ορθολογική χρήση των πόρων. Πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην εφαρμογή τέτοιων στρατηγικών, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που τα συστήματα υγείας δεν διαθέτουν τους απαιτούμενους πόρους. Η προσέγγιση αυτή προϋποθέτει επίσης την αντιμετώπιση ενδεχόμενων ελλείψεων προσωπικού στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης με τη λήψη μέτρων για την πρόσληψη, την κατάρτιση, την παράταση της παραμονής και την αναβάθμιση των επαγγελματιών του τομέα της υγείας σε όλα τα επίπεδα.
- Τα κράτη μέλη καταβάλλουν επίσης προσπάθειες για τη δημιουργία και την ενίσχυση συστημάτων για την παροχή ποιοτικής υγειονομικής περίθαλψης σε μακροχρόνια βάση, για τη διαμόρφωση μιας σταθερής οικονομικής βάσης, για τη βελτίωση του συντονισμού της περίθαλψης και για τη διασφάλιση επαρκούς ανθρώπινου δυναμικού καθώς και για την υποστήριξη των ατόμων που εργάζονται ανεπίσημα στον τομέα της παροχής φροντίδας.
- Ο τρέχων κύκλος της κοινωνικής ανοικτής μεθόδου συντονισμού (ΑΜΣ) θα διαρκέσει έως το 2010, δηλαδή το έτος που έχει τεθεί ως στόχος για τη στρατηγική της Λισσαβώνας. Θα χρειασθεί ισχυρή δέσμευση για να επιτευχθούν οι συμφωνηθέντες στόχοι σχετικά με την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη και αυτό θα επιβεβαιωθεί εκ νέου στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έτους για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού (2010). Ενώ η απόφαση να τεθούν και να καθορισθούν εθνικοί ποσοτικοί στόχοι παραμένει βασική αρμοδιότητα των κρατών μελών, ο θετικός ρόλος της κοινωνικής ΑΜΣ θα μπορούσε να ενισχυθεί περαιτέρω με τον καθορισμό εθνικών στόχων που θα βασίζονται σε εμπειρικά στοιχεία. Πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην ποιότητα και τη συνέχιση της συμμετοχής των ενδιαφερόμενων φορέων καθώς και στην ενσωμάτωση κοινωνικών προβληματισμών, μεταξύ άλλων, μέσω της εκτίμησης των κοινωνικών επιπτώσεων ως βασικής συνιστώσας των ολοκληρωμένων εκτιμήσεων αντικτύπου.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά την περίοδο 2001-2007 η μέση οικονομική ανάπτυξη στην ΕΕ-27 ήταν 2,1% ετησίως. Το 2007 το ποσοστό απασχόλησης αυξήθηκε στο 65,4%, κυρίως χάρη στην αύξηση της απασχόλησης των γυναικών και των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων. Οι νέες θέσεις εργασίας συνέβαλαν στη μείωση του ποσοστού των νοικοκυριών ανέργων από το 10,2% το 2005 στο 9,3% το 2007, αλλά οι οικογένειες ανέργων με παιδιά επωφελήθηκαν μόνον οριακά. Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία, το 16% των Ευρωπαίων βρίσκονται ακόμα πολύ κοντά στο όριο της φτώχειας. Ενώ το καλύτερο μέσο για να αποφύγει κανείς τη φτώχεια είναι μια ποιοτική θέση εργασίας, το φαινόμενο της φτώχειας ατόμων με εργασία που αντιστοιχεί σε ποσοστό 8% δείχνει ότι όλες οι θέσεις εργασίας δεν παρέχουν αυτή την εγγύηση. Παράλληλα, στοιχεία δείχνουν ότι σε πολλά κράτη μέλη η υψηλή οικονομική ανάπτυξη βελτίωσε σε απόλυτους αριθμούς το βιοτικό επίπεδο των φτωχών ενώ η σχετική κατάστασή τους βελτιώθηκε ή παρέμεινε στα ίδια επίπεδα. Η οικονομική προοπτική έχει αλλάξει ριζικά. Ενώ η αγορά εργασίας έχει επιδείξει ευελιξία στα περισσότερα κράτη μέλη, η ανεργία έχει αυξηθεί σημαντικά σε ορισμένα από αυτά και, σύμφωνα με τις προβλέψεις, θα χαθούν και άλλες θέσεις εργασίας στο μέλλον.

Στο πλαίσιο αυτό είναι καθοριστική η συμβολή της κοινωνικής πολιτικής. Οι κατάλληλες κοινωνικές πολιτικές όχι μόνον θα αμβλύνουν τον αρνητικό κοινωνικό αντίκτυπο στις πλέον ευπαθείς ομάδες, αλλά και θα περιορίσουν τον αντίκτυπο της κρίσης στην οικονομία στο σύνολό της. Η κοινωνική προστασία αποτελεί μείζον αντικυκλικό και αυτόματο σταθεροποιητικό στοιχείο στις δημόσιες δαπάνες. Τα συστήματα που λειτουργούν ομαλά στο πλαίσιο των συνεχιζόμενων μεταρρυθμίσεων για την ενίσχυση της βιωσιμότητας μπορούν να συμβάλουν στη σταθεροποίηση της ζήτησης, στην υποστήριξη της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Τα μεγαλύτερα θύματα της κρίσης θα είναι τα νοικοκυριά των οποίων τα εργαζόμενα μέλη βρίσκονται σε μειονεκτική θέση στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία. Συνεπώς, η ανάγκη για δίχτυα κοινωνικής ασφάλειας που να είναι αρκετά συμπαγή για να αποτρέπουν τις διαρροές και αρκετά αποτελεσματικά για να επιτρέπουν την επανένταξη των ατόμων σε ενεργό κοινωνική συμμετοχή και στην αγορά εργασίας.

Τα κατάλληλα μέτρα που **συνδυάζουν την ευελιξία με την ασφάλεια** θα αξιοποιήσουν τις ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας για να διευκολύνουν τις μεταβάσεις, να αποτρέψουν την μακροχρόνια παραμονή των ατόμων στην ανεργία, να αντισταθούν στη χρήση της πρόωρης συνταξιοδότησης για τη ρύθμιση της προσφοράς εργασίας, να ενισχύσουν τις δεξιότητες και να εξασφαλίσουν μεταβατικές περιόδους. Τα ολοκληρωμένα μέτρα **ενεργητικής ένταξης** είναι αναγκαία για την αντιμετώπιση της κατάστασης των ατόμων που είναι πλέον αποκομμένα από την αγορά εργασίας.

Αυτό συνεπάγεται επίσης την αναπροσαρμογή των επιδομάτων, εφόσον απαιτείται, για να **διασφαλισθεί η σωστή στήριξη των δικαιούχων**. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν ήδη μέτρα για τη διατήρηση της αγοραστικής δύναμης των ελάχιστων επιδομάτων και των βασικών συντάξεων. Η σοβαρότητα της ύφεσης συνεπάγεται την ανάγκη για **στενότερη παρακολούθηση των κοινωνικών επιπτώσεων**.

Το μεγαλύτερο μέρος του εισοδημάτων από τις συντάξεις των ατόμων που συνταξιοδοτούνται σήμερα προέρχεται από τις εκ του νόμου προβλεπόμενες συντάξεις που χρηματοδοτούνται από τις τρέχουσες εισφορές. Τα εισοδήματα από τα κεφαλαιοποιητικά ιδιωτικά συνταξιοδοτικά συστήματα είναι σημαντικά σε λίγες χώρες. Επειδή τα συνταξιοδοτικά ταμεία επενδύουν μέρος των αποταμιεύσεών τους σε μετοχές έχουν επηρεασθεί από τη δραματική κατάρρευση των χρηματοπιστωτικών αγορών. Οι μακροπρόθεσμες στρατηγικές, το ρυθμιστικό πλαίσιο και η δράση των αρχών έχουν περιορίσει τον αντίκτυπο των περισσότερων από όσους συνταξιοδοτούνται σήμερα. Ο σχεδιασμός των συστημάτων θα πρέπει, ωστόσο, να επανεξετασθεί για να διασφαλισθεί η μελλοντική επάρκεια και βιωσιμότητα των κεφαλαιοποιητικών συστημάτων.

Οι αποτελεσματικές **υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και προληπτικής ιατρικής** έχουν ιδιαίτερη σημασία, τη στιγμή που η οικονομία και τα εισοδήματα συρρικνώνονται και η ανεργία αυξάνεται, αλλά υπάρχει σημαντικός κίνδυνος να πληγούν οι επενδύσεις στην υγεία και την μακροχρόνια περίθαλψη. Είναι αναμενόμενη η αναβολή των σχεδίων για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη τοπικών υποδομών υγειονομικής περίθαλψης και μακροχρόνιας φροντίδας. Τέτοιες καθυστερήσεις θα ήταν ιδιαίτερα επιζήμιες στις χώρες όπου δεν υπάρχει επάρκεια πόρων στους τομείς της υγείας και όπου υπάρχει μεγάλη ανισοκατανομή των σχετικών υπηρεσιών μεταξύ των διαφόρων περιοχών της εθνικής επικράτειας.

Αρκετά κράτη μέλη έχουν αποπειραθεί να καταστήσουν την εκπόνηση ανανεωμένων στρατηγικών μια συμμετοχική εργασία, στην οποία θα μετέχουν τα ενδιαφερόμενα μέρη και, σε κάποιο βαθμό, οι πολίτες γενικότερα. Οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές συμμετέχουν όλο και περισσότερο, αλλά πρέπει να γίνουν περισσότερες προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση. Δίνεται μεγαλύτερη προσοχή από ό,τι στο παρελθόν στα θέματα που αφορούν τα φύλα, αλλά θα ήταν δυνατή η συνεπέστερη ενσωμάτωση της διάστασης αυτής. Υπάρχουν ορισμένα παραδείγματα ορθής πρακτικής όσον αφορά τις δραστηριότητες διαβούλευσης, π.χ. προσπάθειες να διασφαλίζεται ένας διαδραστικός διάλογος και να παρέχεται ανάδραση σχετικά με τα αποτελέσματα. Ορισμένες χώρες αναλαμβάνουν μια γενική δέσμευση να διατηρήσουν τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων σε όλα τα στάδια της πολιτικής και σε όλη τη διάρκεια του κύκλου αναφοράς. Τα προπαρασκευαστικά όργανα που θεσπίζονται σε διάφορα επίπεδα θα μπορούσαν να συμβάλουν στην παρακολούθηση των διαρθρωτικών κοινωνικών μεταρρυθμίσεων και, συνεπώς, στην προώθηση των ευκαιριών, της πρόσβασης και της αλληλεγγύης κατά την τρέχουσα κρίση. Οι προτεραιότητες πολιτικής βασίζονται, όλο και περισσότερο, σε ποσοτικούς στόχους. Όταν βασίζονται σε σωστή ανάλυση, τεκμηριώνονται επαρκώς και στηρίζονται σε σαφή πολιτική δέσμευση, μπορούν να ενισχύσουν την παραγωγή αποτελεσμάτων σε συγκεκριμένους τομείς πολιτικής.

2. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ

Τα παιδιά αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας, σε ποσοστό 19% στην ΕΕ-27, σε σχέση με το σύνολο του πληθυσμού. Η κατάσταση αυτή δεν βελτιώθηκε από το 2000. Το 2007 η ΑΜΣ που εστιάστηκε στην **παιδική φτώχεια** συνέβαλε στην εμπάθυνση της κοινής κατανόησης των καθοριστικών παραγόντων της φτώχειας των παιδιών σε κάθε χώρα. Κατέστησε σαφή την ανάγκη για ολοκληρωμένες στρατηγικές που θα συνδυάζουν την επαρκή, καλώς σχεδιασμένη υποστήριξη του εισοδήματος, τις δυνατότητες για ποιοτικές θέσεις εργασίας των γονέων και την παροχή των αναγκαίων υπηρεσιών.

Τα περισσότερα κράτη μέλη που ανέδειξαν το θέμα ως προτεραιότητα το 2006, ανταποκρινόμενα στην έκκληση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, για αποφασιστική δράση, σχεδιάζουν τώρα να ενισχύσουν τις στρατηγικές τους και να ακολουθήσουν μια πλέον πολυδιάστατη και ολοκληρωμένη προσέγγιση. Πολλοί έχουν ενσωματώσει την παιδική φτώχεια σε τομείς όπως τα ελάχιστα εισοδήματα και οι ελάχιστοι μισθοί, ο συνδυασμός του επαγγελματικού και του οικογενειακού βίου και οι φιλικές προς την οικογένεια υπηρεσίες. Χρειάζονται συνεχείς προσπάθειες κυρίως για να διασφαλισθεί η παροχή προσβάσιμης και οικονομικά προσιτής ποιοτικής φροντίδας των παιδιών. Με βάση τα βελτιωμένα στοιχεία, 22 κράτη μέλη έθεσαν στόχους σε σχέση με την παιδική φτώχεια· 16 από αυτά χρησιμοποίησαν για το σκοπό αυτό δείκτες που είχαν συμφωνηθεί σε επίπεδο ΕΕ. Λίγα κράτη μέλη έθεσαν επίσης ενδιάμεσους στόχους για τις ειδικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν (νοικοκυριά ανέργων, πλέον ευάλωτες οικογένειες, ένταση φτώχειας, παιδική φροντίδα).

Οι **Ρομ** αντιμετωπίζουν πολλαπλές δυσχέρειες και ανήκουν στις πλέον αποκλεισμένες ομάδες των ευρωπαϊκών κοινωνιών. Στις νέες εκθέσεις τα κράτη μέλη με πολυπληθείς μειονότητες Ρομ έχουν αναβαθμίσει την κάλυψη που παρέχουν στο θέμα αυτό και, σε γενικές γραμμές, είναι καλύτερη η αναγνώριση των προκλήσεων που η ενέργεια αυτή συνεπάγεται. Τα μέτρα που έχουν ληφθεί ή εξαγγελθεί επικεντρώνονται στην άρση του διαχωρισμού, την πρόσβαση στην απασχόληση, την αντιμετώπιση των επαγγελματικών μειονεκτημάτων και τη βελτίωση της πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες όπως η στέγαση και η υγειονομική φροντίδα. Ωστόσο, στις περισσότερες χώρες εξακολουθεί να απουσιάζει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο πολιτικής, γεγονός που οφείλεται, μεταξύ άλλων, και στην έλλειψη στοιχείων αλλά και στην ανεπάρκεια μιας βάσης γνώσεων.

Οι ΕΕΣ επιβεβαιώνουν την προτεραιότητα που δόθηκε στην **ένταξη των μεταναστών** το 2006. Τα κράτη μέλη, υιοθετώντας όλο και περισσότερο μια ολιστική προσέγγιση, εστιάζουν περισσότερο στη συμμετοχή τόσο των μεταναστών όσο και της κοινωνίας υποδοχής στη διαδικασία και αρκετά επιχειρούν να δημιουργήσουν συνέργεια μεταξύ των πολιτικών ένταξης και των μέτρων για την καταπολέμηση των διακρίσεων.

Η ένταξη των **ατόμων με αναπηρία** εξακολουθεί να αποτελεί αντικείμενο μέριμνας, αλλά η ένταξη της διάστασης αυτής παραμένει περιορισμένη. Κυριαρχούν γενικότερα η ενεργοποίηση της απασχόλησης, η κατάργηση των εμποδίων για εκπαίδευση και δια βίου μάθηση και η επιβολή αυστηρότερων όρων και όχι η εξάλειψη των διαρθρωτικών φραγμών που παρεμποδίζουν την πλήρη συμμετοχή.

Όπως και στις ΕΕΣ του 2006, τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν συμπεριλάβει την **ενεργό ένταξη** μεταξύ των προτεραιοτήτων. Ωστόσο, οι αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, η πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες και επαρκές εισόδημα εξετάζονται χωριστά στις περισσότερες περιπτώσεις, ενώ τα περισσότερα άτομα που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση αντιμετωπίζουν πολλαπλές δυσχέρειες και είναι ουσιαστικό να υπάρχουν ολοκληρωμένες λύσεις. Πολλές χώρες έχουν λάβει μέτρα για να διασφαλίσουν ότι θα διατηρηθεί τουλάχιστον η αγοραστική δύναμη των ελάχιστων εισοδημάτων. Ουσιαστικός εξακολουθεί να είναι ο σχεδιασμός καλύτερης διασύνδεσης των επιδομάτων εκτός εργασίας και της στήριξης που συνδέεται με την εργασία, ούτως ώστε να δημιουργηθούν τα σωστά κίνητρα, ενώ, παράλληλα, να διασφαλισθεί επαρκής στήριξη του εισοδήματος και να αποτραπεί η φτώχεια των εργαζομένων. Απαιτούνται συντονισμένες κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες απασχόλησης για να αντιμετωπισθούν τα εμπόδια στα οποία προσκρούει η πλήρης και μόνιμη συμμετοχή στην κοινωνία και την αγορά εργασίας. Επομένως, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στη βελτιστοποίηση της αλληλεπίδρασης των τριών επιπέδων και να δοθεί στο καθένα η δέουσα σημασία.

Η καλύτερη προστασία από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό είναι μια ποιοτική θέση εργασίας για όσους μπορούν να εργασθούν. Για αυτούς για τους οποίους η εργασία δεν αποτελεί πραγματική επιλογή, πρέπει να διασφαλισθούν η επαρκής στήριξη του εισοδήματος και η κοινωνική συμμετοχή. Στα ιδιαίτερα σημαντικά μέτρα που έχουν λάβει τα κράτη μέλη περιλαμβάνονται τα μέτρα για τη στήριξη της παραμονής στην εργασία ή την ταχεία επανένταξη στην εργασία και την προώθηση της προσαρμοστικότητας, με την παροχή ευκαιριών για την απόκτηση ή την αναβάθμιση προσόντων και την ανάπτυξη εξατομικευμένων σχεδίων δράσης τα οποία περιγράφουν τις δυνατότητες πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Πρέπει να δοθεί προσοχή στην υποστήριξη των δυνατοτήτων απασχόλησης των πλέον ευπαθών ατόμων, μεταξύ άλλων και στην κοινωνική οικονομία. Οι περισσότερες ΕΕΣ αντανακλούν τη σημασία της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες για την άρση των κοινωνικών εμποδίων που δεν επιτρέπουν τη σταθερή ένταξη των ατόμων.

Το **φαινόμενο των αστέγων** είναι μια από τις σοβαρότερες μορφές αποκλεισμού και τα κράτη μέλη πρέπει να επεκτείνουν τις εντατικές προσπάθειές τους για μεγαλύτερη προσφορά προσιτής από οικονομική άποψη **στέγης**. Οι ολοκληρωμένες, πολυδιάστατες στρατηγικές αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των διαφορετικών όψεων του προβλήματος ειδικότερα, ενώ μια άλλη προσέγγιση εστιάζεται σε μέτρα που ενσωματώνονται σε ευρύτερα πλαίσια πολιτικής, π.χ. όσον αφορά τη στέγαση, την απασχόληση και την υγεία. Μεγάλη προσοχή δίνεται στην παροχή στέγης με υποστηριζόμενες υπηρεσίες που θα συνδυάζει το στόχο της ανεξάρτητης διαβίωσης με την εξατομικευμένη κοινωνική υποστήριξη. Αρκετές χώρες έχουν θέσει στόχους για τη μείωση του φαινομένου των αστέγων ή την ενίσχυση των δομών υποστήριξης. Η έλλειψη αξιόπιστων στοιχείων εξακολουθεί να ακυρώνει τις προσπάθειες για τον καθορισμό και την παρακολούθηση αποτελεσματικών πολιτικών. Η προώθηση της οικονομικής ένταξης είναι καθοριστική για την πρόληψη του φαινομένου των αστέγων, ιδιαίτερα στην τρέχουσα συγκυρία· πρέπει να διασφαλίζεται η παροχή κατάλληλης υποστήριξης και συμβουλών στα άτομα που βρίσκονται αντιμέτωπα με έξωση ή ανάκτηση της κατοικίας τους.

Οι **ανισότητες στον τομέα της υγείας** μεταξύ των διαφόρων κοινωνικοοικονομικών ομάδων εξακολουθούν να υφίστανται και τα κράτη μέλη τείνουν να συμπληρώνουν τη γενική προσέγγισή τους με μέτρα που επικεντρώνονται στα πλέον ευπαθή άτομα. Αρκετές ΕΕΣ παρουσιάζουν διατομεακές πολιτικές που εκτείνονται από την πρόληψη και την προαγωγή της υγείας έως την κινητοποίηση ενός μεγάλου φάσματος υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των τομέων της εκπαίδευσης, της στέγασης και της απασχόλησης. Οι κύριοι προσανατολισμοί της πολιτικής είναι οι εξής: ενίσχυση της πρωτοβάθμιας φροντίδας και της προληπτικής ιατρικής, άρση των φραγμών στην πρόσβαση και αντιμετώπιση της κατάστασης στις υποβαθμισμένες περιοχές.

Οι περισσότερες ΕΕΣ τονίζουν τη σημασία της **εκπαίδευσης**, αλλά μόνον ορισμένες από αυτές την ενσωματώνουν σε μια ολοκληρωμένη μακροπρόθεσμη στρατηγική για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού. Η προσχολική εκπαίδευση θεωρείται θεμελιώδης τόσο ως βασικό στοιχείο εξάλειψης των κοινωνικοοικονομικών μειονεκτημάτων όσο και ως μέσο για τη διευκόλυνση της συμφιλίωσης επαγγελματικού και οικογενειακού βίου. Οι προσπάθειες επικεντρώνονται επίσης στη διασφάλιση υψηλών ποιοτικών προτύπων σε όλα τα σχολεία, στην καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, στη βελτίωση της πρόσβασης στην εκπαίδευση για συγκεκριμένες ομάδες και στην εισαγωγή μέτρων για την επικύρωση της προηγούμενης μάθησης.

Η αντιμετώπιση του **οικονομικού αποκλεισμού** είναι ζωτικό στοιχείο κάθε στρατηγικής κατά της φτώχειας· η κρίση καθιστά το θέμα αυτό επιτακτικότερο από ποτέ. Ορισμένα κράτη μέλη αναφέρουν ολοκληρωμένες πολιτικές, ενώ ένα αντιμετωπίζει την υπερχρέωση ως προτεραιότητα. Τις περισσότερες φορές γίνεται λόγος για παροχή συμβουλών σε περιπτώσεις χρέους, ορισμένες φορές με βάση τις ομάδες - στόχους ή με έμφαση στην πρόωρη διάγνωση. Σε ορισμένες χώρες παρέχονται μικροδάνεια σε άτομα που δεν έχουν πρόσβαση στην επίσημη δανειοληπτική αγορά. Η οικονομική ένταξη αποτελεί προϋπόθεση για τη βιώσιμη πρόσβαση στη στεγαστική αγορά. 3.

3. ΕΠΑΡΚΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ

Κατά την τελευταία δεκαετία, τα κράτη μέλη προέβησαν σε μεταρρύθμιση των συνταξιοδοτικών τους συστημάτων για να βελτιώσουν την παροχή επαρκών και βιώσιμων συντάξεων. Στις ΕΕΣ του 2008, οι χώρες αναφέρουν αυξητική πρόοδο στην παροχή επαρκών συντάξεων χωρίς διακινδύνευση της οικονομικής βιωσιμότητας και των κινήτρων για εργασία. Η νέα οικονομική προοπτική θα καταστήσει ακόμα δυσκολότερη την επίτευξη της απαιτούμενης λεπτής ισορροπίας.

Ως απάντηση στην αύξηση της μακροβιότητας, οι μεταρρυθμίσεις των συνταξιοδοτικών συστημάτων είχαν ως στόχο την αύξηση της απασχόλησης των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων και τη μείωση των ποσοστών οικονομικής εξάρτησης, ούτως ώστε να μη διακυβευθεί η οικονομική βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών. Αυτό οδήγησε, στις περισσότερες περιπτώσεις, στη μείωση των συνταξιοδοτικών υποσχέσεων και σε κανόνες που επιτρέπουν στους εργαζομένους να αντισταθμίσουν την εξέλιξη αυτή με την παράταση του ενεργού τους βίου. Πράγματι, η διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ των χρόνων εισφοράς και των χρόνων σύνταξης θα εξαρτηθεί από το κατά πόσο περισσότεροι άνθρωποι εργάζονται περισσότερο και για μεγαλύτερη διάρκεια. Αυτό θα σημαίνει μείωση της ηλικίας εισόδου στην αγορά εργασίας, αποτροπή των μεγάλων διαστημάτων διακοπής της σταδιοδρομίας και αναβολή της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης. Παράλληλα, πρέπει να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια για να διασφαλισθεί η κάλυψη όλων των περιόδων απασχόλησης.

Το ποσοστό απασχόλησης των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων αυξήθηκε κατά την τελευταία δεκαετία και 11 χώρες έχουν σήμερα επιτύχει στο στόχο της Λισσαβώνας για απασχόληση των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων σε ποσοστό 50% πριν από το 2010. Δεδομένης της αύξησης του προσδόκιμου ζωής, θα είναι αναγκαίο να επιτευχθούν μεσοπρόθεσμα υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης. Πρέπει να αυξηθεί η κανονική ηλικία απασχόλησης και οι εκθέσεις δείχνουν ότι τα κράτη μέλη αρχίζουν να **αυξάνουν την ηλικία συνταξιοδότησης** στα εκ του νόμου προβλεπόμενα συστήματα. Περιορίζονται οι **δυνατότητες πρόωρης εξόδου από την αγορά εργασίας** και καταργούνται τα κίνητρα για πρόωρη συνταξιοδότηση. Τα παραπάνω αποτελούν σημαντικά μηνύματα για τους εργοδότες και τους εργαζομένους να βελτιώσουν τις πρακτικές τους όσον αφορά τη διαχείριση της ηλικίας και να αναβάλουν τη συνταξιοδότηση. Η τρέχουσα οικονομική ύφεση θα θέσει σε δοκιμασία τη βιωσιμότητα των επιτευγμάτων αυτών. Πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για να υποστηριχθεί η απασχόληση των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων, μεταξύ άλλων, με τη πλήρη αξιοποίηση των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας. Θα είναι καθοριστικό να αποτραπεί η μείωση της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης λόγω της χρήσης και πάλι των δυνατοτήτων για πρόωρη έξοδο από την αγορά εργασίας ως μέσου για την αντιμετώπιση της αύξησης της ανεργίας.

Η παρούσα οικονομική προοπτική ενισχύει την ανάγκη για σωστή κάλυψη από τα συνταξιοδοτικά συστήματα των ατόμων που πλήττονται από περιόδους ανεργίας. Στα μεταρρυθμισμένα συστήματα οι **διακοπές της σταδιοδρομίας μπορούν να μειώσουν σημαντικά την επάρκεια** και η παρακολούθηση του τελικού εισοδήματος από τις συντάξεις είναι σημαντική για όσους δυσκολεύονται να εκπληρώσουν τους νέους όρους επιλεξιμότητας, ιδιαίτερα τους χαμηλόμισθους και τα άτομα με μη συνεχή σταδιοδρομία, στα οποία συγκαταλέγονται κυρίως οι γυναίκες.

Οι εργασίες της ΑΜΣ το 2008 επικεντρώθηκαν στις ιδιωτικές συντάξεις. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν λάβει μέτρα για τη διασφάλιση κεφαλαιοποιητικών συντάξεων, τα οποία αφορούν την κάλυψη και τις εισφορές, τα επίπεδα των επιβαρύνσεων, την ανάπτυξη ρυθμιστικών πλαισίων για τις ετήσιες προσόδους (κίνδυνος μακροζωίας) και τις επενδύσεις (χρηματοοικονομικός κίνδυνος). Στα εθελοντικά συστήματα υπάρχουν πολλές ενδείξεις μεγάλης κοινωνικοοικονομικής διαβάθμισης όσον αφορά τα επίπεδα κάλυψης και εισφορών. Εάν τα ιδιωτικά συστήματα αποτελούν σημαντική πηγή μελλοντικών εισοδημάτων από συντάξεις, πρέπει να καθορισθούν ανάλογα τα επίπεδα κάλυψης και εισφορών.

Ορισμένοι από τους ισχύοντες σχεδιασμούς όσον αφορά το **στάδιο της απόδοσης** των κεφαλαιοποιητικών συστημάτων μπορούν να οδηγήσουν σε ανεπαρκή προστασία από τον κίνδυνο της μακροζωίας, τη μεταβλητότητα και τον πληθωρισμό. Οι ετήσιες πρόσοδοι είναι τα πλέον ασφαλή μέσα για την εξασφάλιση εισοδήματος μετά τη συνταξιοδότηση. Οι μεταβολές στη δομή των χαρτοφυλακίων καθώς πλησιάζει η στιγμή της συνταξιοδότησης (αλλαγές που οφείλονται στον τρόπο ζωής) μπορεί να εξασφαλίσει κάποιο βαθμό προστασίας από τη μεταβλητότητα της κεφαλαιακής αξίας. Είναι ουσιαστικό να υπάρχουν εποπτικοί φορείς που να λειτουργούν σωστά καθώς και αποτελεσματικά χρηματοοικονομικά ρυθμιστικά πλαίσια. Η μετάβαση σε συντάξεις από πολλαπλές πηγές, γεγονός που συνεπάγεται πολύπλοκες αποφάσεις, απαιτεί οι ασφαλισμένοι των συστημάτων αυτών να έχουν πρόσβαση σε αμερόληπτη πληροφόρηση και σε κάποια διαπαιδαγώγηση σε οικονομικά ζητήματα.

Τα κράτη μέλη τροποποιούν τα προβλεπόμενα σχετικά με τα ελάχιστα εισοδήματα των ηλικιωμένων για να αυξήσουν τις παροχές και να διευκολύνουν την πρόσβαση σε αυτές. Στο βαθμό που τα επιδόματα αποτελούν συνήθως εισοδήματα συνδεδεμένα με το δείκτη τιμών, θα ήταν πιθανόν να είχαν σταματήσει να αυξάνονται κατά τα τελευταία έτη οικονομικής ανάπτυξης. Παρά ταύτα, η σχετική διάβρωση είναι, στις περισσότερες περιπτώσεις, σημαντικά μικρότερη από όσο θα ήταν αναμενόμενο. Τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν αυξήσει τις ελάχιστες συντάξεις και τις ελάχιστες παροχές.

Τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν τους ακόλουθους εθνικούς στόχους στον τομέα των συντάξεων: ποσοστό απασχόλησης των μεγαλύτερων σε ηλικία εργαζομένων (ακόμα και μεγαλύτερο από το στόχο της ΕΕ), πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης, ποσοστά εισφορών, θεωρητικά ποσοστά αναπλήρωσης και ποσοστό φτώχειας των ηλικιωμένων. Αυτό σημαίνει ότι ο εκσυγχρονισμός των συντάξεων είναι αποτέλεσμα μακροχρόνιων στρατηγικών που συνάδουν με τους συμφωνηθέντες στόχους.

4. ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Σχεδόν όλες οι εκθέσεις της περιόδου 2008-2010 βασίζονται στα προηγούμενα εθνικά προγράμματα για την υγεία του 2006. Τα κράτη μέλη ισχυρίζονται ότι οι βασικές πολιτικές που συμβάλλουν στην καλή υγεία και στην παράταση του επαγγελματικού βίου περιλαμβάνουν αποτελεσματικές πολιτικές για την υγεία στο χώρο εργασίας, την προαγωγή της υγείας, την πρόληψη των ασθενειών, τη θεραπεία και την αποκατάσταση. Επιπλέον, είναι αναγκαίο να υπάρχει μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ της οικονομικής, της εκπαιδευτικής πολιτικής, της πολιτικής απασχόλησης, της πολιτικής για το περιβάλλον και της κοινωνικής πολιτικής.

Εξακολουθούν να υφίστανται **ανισότητες όσον αφορά την κατάσταση της υγείας** και το προσδόκιμο ζωής μεταξύ των διαφόρων κοινωνικοοικονομικών ομάδων και των διαφόρων περιοχών. Τα στοιχεία δείχνουν ότι υπάρχει σαφής συσχέτιση ανάμεσα στην κακή υγεία και τη φτώχεια, την ανεργία και το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Πολλές ΕΕΣ αναγνωρίζουν σαφώς ότι οι κοινωνικές ανισότητες όσον αφορά την υγεία ακυρώνουν τις ευκαιρίες που έχουν στη ζωή τους τα άτομα. Σε πολλές εκθέσεις παρουσιάζονται διατομεακές πολιτικές, που καλύπτουν τόσο την προαγωγή της υγείας όσο και την πρόληψη των ασθενειών και κινητοποιούν μεγάλο φάσμα υπηρεσιών όπως η εκπαίδευση, η στέγαση και η απασχόληση. Στόχος των βασικών πολιτικών είναι η ενίσχυση της πρωτοβάθμιας περίθαλψης και της πρόληψης, η άρση των οικονομικών, των οργανωτικών φραγμών καθώς και των φραγμών όσον αφορά την ενημέρωση και την πρόσβαση στην περίθαλψη και η αντιμετώπιση της κατάστασης στις μειονεκτούσες περιοχές.

Πράγματι, όλες οι χώρες θεωρούν ότι η ανάπτυξη της **πρωτοβάθμιας περίθαλψης** αποτελεί το μέσο για τη βελτίωση της πρόσβασης στην περίθαλψη, την εξασφάλιση του συντονισμού της περίθαλψης και την προαγωγή της βιωσιμότητας, κυρίως στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει επάρκεια πόρων. Ωστόσο, σε πολλές χώρες εξακολουθούν να υπάρχουν ελλείψεις σε γενικούς ιατρούς και νοσοκόμους και η γήρανση του πληθυσμού μπορεί να καταστήσει τις ελλείψεις αυτές εντονότερες. Είναι δύσκολο να επιτευχθεί η ανάπτυξη της πρωτοβάθμιας περίθαλψης χωρίς μια σωστή πολιτική για την πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη η οποία θα περιλαμβάνει μέτρα που θα εξασφαλίζουν την επάρκεια σε δραστήριοι επαγγελματίες της υγείας.

Η **προαγωγή της υγείας και η πρόληψη των ασθενειών** θεωρούνται, σε παγκόσμιο επίπεδο, προτεραιότητα για τη βελτίωση της υγείας και της λειτουργικής ικανότητας, ώστε να μειωθεί η ανάγκη για θεραπεία και να αυξηθεί η βιωσιμότητα. Τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν ότι οι εκστρατείες θα μπορούσαν να είναι αποτελεσματικότερες και προτείνουν να λάβουν πλέον τοπική διάσταση και να στοχοθετηθούν περισσότερο. Ωστόσο, η υγειονομική περίθαλψη και η θεραπεία, ιδιαίτερα οι νοσοκομειακές δαπάνες, αντιστοιχούν στο μεγαλύτερο μέρος των δαπανών και πολλές χώρες διαθέτουν ακόμα επιπλέον κονδύλια στον τομέα αυτό. Η προαγωγή της υγείας και η πρόληψη των ασθενειών λαμβάνουν ένα σχετικά μικρό ποσοστό των δαπανών σε σχέση με τους στόχους που θα μπορούσαν να επιτύχουν.

Τα κράτη μέλη εξακολουθούν να καταβάλλουν προσπάθειες για τη βελτίωση **της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας**, με τον εξορθολογισμό των εξόδων και την καθιέρωση μηχανισμών καταμερισμού των δαπανών. Πολλές χώρες επέλεξαν το δρόμο της ιδιωτικοποίησης. Το κατά πόσον αυτές οι μεταρρυθμίσεις προάγουν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα εξαρτάται από τα κίνητρα και, κυρίως, από τη φύση των συμβάσεων με τα ασφαλιστικά ταμεία. Σε εθνικό επίπεδο, η επιτυχία εξαρτάται από την ικανότητα των θεσμικών οργάνων να επιβλέπουν και να ρυθμίζουν τον ιδιωτικό τομέα, να διασφαλίζουν την εξισορρόπηση των κινδύνων και να καθορίζουν ποιες λειτουργίες μπορούν να επιτελεσθούν καλύτερα από τον ιδιωτικό και ποιες από το δημόσιο τομέα. Οι ιδιωτικές και οι δημόσιες παροχές πρέπει επίσης να συντονισθούν για να δημιουργηθούν συνέργιες και να αποφευχθούν οι επικαλύψεις.

Οι εθνικές εκθέσεις δείχνουν ότι τα κράτη μέλη έχουν μεγαλύτερη επίγνωση των ζητημάτων που άπτονται της **ποιότητας** και παρουσιάζουν διάφορες πρωτοβουλίες με σκοπό να εξασφαλίσουν τους πολίτες τους καλής ποιότητας και ασφαλή πρόληψη και θεραπεία, όπως είναι η εκπόνηση και η εφαρμογή ποιοτικών προτύπων ή κλινικών κατευθυντήριων γραμμών που να βασίζονται σε τεκμηριωμένη αξιολόγηση της ιατρικής ή της τεχνολογίας υγείας. Ωστόσο, λίγες μόνον χώρες έχουν θέσει ως βασική προτεραιότητα την ασφάλεια των ασθενών, μία από τις ακρογωνιαίες λίθους της ποιότητας, και έχουν διαμορφώσει κατάλληλες δομές και συστήματα. Παρατηρούνται μεγάλες ανισότητες, καθώς ορισμένα κράτη μέλη έχουν σημειώσει μεγάλη πρόοδο στην υλοποίηση στρατηγικών για την ποιότητα και την ασφάλεια και στην εξασφάλιση μιας προσέγγισης επικεντρωμένης στον ασθενή, ενώ άλλα βρίσκονται μόλις στην αρχή της διαδρομής. Οι διαφορές αυτές είναι δυνατόν να οφείλονται στους περιορισμένους πόρους που διατίθενται για την υγειονομική περίθαλψη και στην επαρκή ευαισθητοποίηση σχετικά με τα μακροπρόθεσμα πλεονεκτήματα που μπορεί να συνεπάγεται η καλή ποιότητα της περίθαλψης. Ενώ πολλές χώρες βλέπουν την αύξηση των επιλογών του ασθενούς ως μια διάσταση της επικέντρωσης στον ασθενή, δεν αναγνωρίζεται ότι η ελεύθερη επιλογή συνδέεται με αύξηση των δαπανών περίθαλψης.

Ο **συντονισμός της περίθαλψης** εξακολουθεί να είναι το ζητούμενο. Τα κράτη μέλη έχουν σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την ολοκληρωμένη προσέγγιση της διαχείρισης ορισμένων χρόνιων νόσων, αλλά πολλά πρέπει ακόμα για γίνουν για να βελτιωθεί ο συντονισμός μεταξύ του επιπέδου διακυβέρνησης, των ειδών ιατρικής περίθαλψης, της υγειονομικής και κοινωνικής περίθαλψης, των δημόσιων και των ιδιωτικών συστημάτων καθώς και μεταξύ του δημόσιου και του τριτογενούς τομέα. Αυτό ισχύει κυρίως για τη μακροχρόνια φροντίδα.

Οι ΕΕΣ επιβεβαιώνουν τη δέσμευση για εξασφάλιση καθολικής πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας και προσιτή μακροχρόνια περίθαλψη. Ωστόσο, δεν έχει ακόμα επιτευχθεί ο βιώσιμος συνδυασμός χρηματοδότησης σε πολλές χώρες, για το λόγο αυτό είναι σχετικά υψηλό το ποσοστό της χρηματοδότησης από ιδιωτικές πηγές. Οι πηγές αυτές μπορεί να είναι η ιδιωτική ασφάλεια υγείας (η οποία συχνά είναι συμπληρωματική ή για ομάδες με υψηλά εισοδήματα) ή ιδιωτικές πληρωμές των νοικοκυριών (είτε συμπληρωματικές πληρωμές για περίθαλψη που παρέχεται από δημόσιους φορείς και/ ή πληρωμές για τις οποίες δεν προβλέπεται ή προβλέπεται ελάχιστη αποζημίωση).

Τα εξαρτώμενα άτομα προτιμούν τη μακροχρόνια φροντίδα στην οικία τους ή στο πλαίσιο της κοινότητάς τους και όχι σε ιδρύματα, αλλά σε πολλές χώρες η ιδρυματική φροντίδα εξακολουθεί να αντιστοιχεί σε περισσότερο από το ήμισυ των δημόσιων δαπανών. Επιπλέον, υπάρχει ευρεία συναίνεση σχετικά με την ανάγκη να αντιμετωπισθεί η αναμενόμενη έλλειψη εργατικού δυναμικού στον τομέα της μακροχρόνιας φροντίδας (επίσημη φροντίδα) και να βρεθούν τρόποι για την υποστήριξη των ατόμων που παρέχουν φροντίδα σε μέλη της οικογένειάς τους ή με άτυπες ρυθμίσεις. Η σωστή πρόσληψη, (επαν-)εκπαίδευση και διατήρηση στην απασχόληση των απασχολούμενων στον τομέα της μακροχρόνιας φροντίδας εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση.

Η ανάλυση αυτή αναπτύσσεται περισσότερο στο παράρτημα που περιέχει τις παρουσιάσεις ανά χώρα και τα συνοδευτικά έγγραφα.